

ZÁKON

ze dne 2019,

kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o sociálních službách

Čl. I

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění ve znění zákona č. 29/2007 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 384/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 189/2016 Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb. a zákona č. 335/2018 Sb., se mění takto:

1. V § 107 se na konci odstavce 2 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno s), které zní:

„s) neoprávněně zasáhne do soukromí, bezpečí a integrity osoby nebo jinak poníží osobu, které je služba poskytována, takový zásah způsobem poskytování sociální služby umožní, anebo mu nezabrání použitím rozumných opatření spadajících do jeho kompetence.“.

2. V § 107 odst. 5 se na konci textu písmene d) doplňuje text: „a s)“.

3. V § 107 se doplňuje odstavec 6, který zní:

„(6) Za přestupek podle odstavce 2 písm. s) lze uložit rovněž trest zákazu činnosti, pokud to vzhledem k povaze jednání či postupu pachatele vyžaduje zájem na ochraně osob před opakováním či trváním zásahu do jejich základních práv a svobod.“.

4. V § 108 se v písm. d) bodu 3 se text „a“ nahrazuje se čárkou a na konci textu se doplňuje text: „a s)“.

ČÁST DRUHÁ

ÚČINNOST

Čl. II

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Návrh zařazuje do výčtu přestupků skutkovou podstatu, která dopadne na případy závažných pochybení ze strany poskytovatelů sociálních služeb v oblasti zachování důstojnosti osob, kterým je služba poskytována. Pro tyto případy by měla existovat cesta přímého postihu skrze řízení o přestupku, tedy i bez provedení inspekce. V řízení zahájeném z moci úřední (vč. využití informací z podnětu) lze totiž včas a efektivně reagovat na zásah, který může mít neopakovatelnou povahu nebo jeho postih a zastavení nesnese odkladu. Platná právní úprava nespĺňuje potřebu rychlé reakce na aktuální podnět a tato neefektivnost má na život poškozené osoby značný dopad. Je-li zranitelný člověk ohrožen ve svých základních právech, je nutné zasáhnout v nejkratší možné době.

Prevence i jen nedbalostního ponižujícího zacházení – a to i ze strany soukromých osob – a účinná represe ostatně vyplývají z mezinárodních závazků České republiky. Jakkoliv absolutní zákaz špatného zacházení v prvé řadě akcentuje negativní závazek státu, tedy takového zásahu se zdržet, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod státům ukládá i povinnost přijmout opatření s cílem zajistit, aby jednotlivci v jejich jurisdikci nebyli vystaveni mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení, a to včetně špatného zacházení ze strany soukromých osob.¹ Evropský soud pro lidská práva dále uvádí, že zejména děti a další zranitelné osoby mají právo na ochranu státu v podobě účinného odrazení od těchto závažných porušení osobní integrity.² Právo na integritu člověka lze chápat jako právo na život a zdraví, nejde pouze o tělesnou, ale i o psychickou celistvost.

V situaci, kdy se špatné zacházení dostane do pozornosti vnitrostátních orgánů, uplatní se tzv. „Osman test“,³ dle kterého stát musí **přijmout přiměřené kroky k zabránění špatnému zacházení** páchaného soukromými osobami, pokud o něm jeho orgány ví nebo vědět mají. To znamená, že dozví-li se státní orgán (například inspekce sociálních služeb nebo místní odbor sociální péče) o chování, které naplňuje znaky špatného zacházení, musí učinit takové kroky, které lze v daném případě rozumně očekávat, aby tomuto chování zabránil. Povinnost splní například přijetím opatření, které nežádoucím stavu zabrání či oznámením závažného chování příslušnému orgánu.

Skutková podstata je formulována široce, aby dopadala i na případy zásahu ze strany jiné fyzické osoby, před kterou má poskytovatel povinnost uživatele ochránit. Proto je v ustanovení § 107 odst. 2 písm. s) uvedena formulace „*umožní, anebo mu nezabrání*“. Bude tedy vyžadována aktivní ochrana osob před zásahem do jejich práv. Nestačí, že se

---

¹ Abdu proti Bulharsku, č. 26827/08, rozsudek ze dne 11. března 2014.

² A. proti Spojenému království, č. 25599/94, rozsudek ze dne 23. září 1998.

³ Osman proti Spojenému království, č. 23452/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. října 1998.

poskytovatel či jeho zaměstnanci nedopouštěli závadného jednání, pozitivní závazek vyplývající z čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyžaduje, aby proti němu zasáhli, jestliže se o něm dozví nebo se dozvědět mohli. A konečně, skutková podstata je navržena tak, aby postihovala rovněž situace, kdy zásah nevyplývá z jednání (excesu) konkrétní, jednotlivé osoby, ale jde o důsledek nevyhovujících podmínek, které poskytovatel vytvořil, či výsledek kumulace faktorů. To znamená například špatné materiální, režimové a personální zajištění v zařízeních poskytujících sociální služby (zamykání klienta bez signalizačního zařízení a přístupu k toaletě, provádění intimních úkonů před zraky druhých, zanedbání řádného podávání stravy a tekutin, nasazování plen či katétrů namísto zajištění managementu vylučování, nezajištění pomůcek a vybavení pro samostatný pohyb, neuctivé oslovování a zacházení apod.). Zároveň tento zásah do práv osob, kterým je sociální služba poskytována, musí být neoprávněný. Neoprávněným zásahem se myslí situace, kdy jednání nemá oporu v zákoně, nebo nesleduje legitimní cíl, anebo není sledovanému cíli přiměřený.

V případě, že poskytovatel svým závazkům vyplývajícím ze zákona nedostojí, musí být postih efektivní, aby od nežádoucího zacházení v budoucnu odradil, což v krajních případech zaručuje postih zákazu činnosti, zakotvený v odst. 6. Zákaz činnosti by měl být realizován tak, aby odnětí registrace jedním registrujícím orgánem, zabránilo sankcionovanému subjektu registrovat obdobnou službu v jiném místě a pokračovat tak v závadném jednání.

Jednání naplňující znaky skutkové podstaty přestupku může svou mírou závažnosti dosáhnout také intenzity trestného činu týrání svěřené osoby. Rozdíl spočívá ve vyšším stupni hrubosti a bezcitnosti s určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. V případě přestupku především bude k naplnění jeho skutkové podstaty postačovat nižší stupeň hrubosti; stejně jako u trestného činu nebude nutné, aby šlo o jednání soustavné. V případě podezření na zacházení, které již překročilo minimální stupeň závažnosti a může představovat i trestný čin, je nezbytné, aby správní orgány případ neprodleně předaly orgánům činným v trestním řízení, které musí provést tzv. účinné vyšetřování.

Státní orgán by měl účinně vyšetřit každé hájitelné tvrzení. Pokud podezření na spáchání protiprávního jednání vznikne na základě podnětu oběti nebo osoby jí blízké, musí být účinné vyšetřování zahájeno v případě tzv. hájitelného tvrzení. Za „hájitelné“ je považováno tvrzení, které není zcela nedůvěryhodné a nepravděpodobné, je možné i časově, je dostatečně konkrétní a v čase neměnné.⁴

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy České republiky

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem. Návrh zákona je v souladu se závazky České republiky vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s právem Evropské unie.

---

⁴ Srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1565/14 ze dne 2. března 2015, § 55; sp. zn. I. ÚS 860/15 ze dne 27. října 2015, § 87 a sp. zn. I. ÚS 1042/15 ze dne 24. května 2016, § 31.

3. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí

Novela správního přestupku nebude vyžadovat personální posílení inspekce Ministerstva práce a sociálních věcí, ani nebude mít negativní vliv na státní, krajské či obecní rozpočty, neboť se upravují pouze dílčí pravomoci a rozšiřují se skutkové podstaty deliktů.

B. Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1: Doplnění skutkové podstaty o zásah do integrity osoby.

K bodu 3: Doplnění sankce za přestupek spočívající v neoprávněném zásahu do integrity osoby.

K bodu 3: Zavedení sankce zákazu činnosti za přestupek neoprávněného zásahu do integrity osoby.

K bodu 4: Doplnění ustanovení o přestupek, spočívající v zásahu do integrity osoby.

K čl. II

Stanovení účinnosti.

Praha, 20. 6. 2019

Předkladatelé :   Eva Matyášová v. r.
                                  Helena Válková v. r.
                                  Lubomír Španěl v. r.
                                  František Elfmark v. r.
                                  Lucie Šafránková v. r.
                                  Monika Červíčková v. r.